

КІБЕРБУЛІНГ ЯК ТРАНСФОРМАЦІЯ ТРАДИЦІЙНОГО БУЛІНГУ У СЕРЕДОВИЩІ СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ

Гузенко Наталія Олександрівна

аспірант

Кафедра Освітології та інноваційної педагогіки
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди, Україна

Вступ. Проблема булінгу в підлітковому середовищі є однією з найбільш актуальних у сучасній психолого-педагогічній науці. В умовах цифровізації суспільства та зростання ролі онлайн-комунікації агресивні форми міжособистісної взаємодії зазнають трансформації, що зумовлює появу нових проявів насильства, зокрема кібербулінгу. Цей феномен дедалі частіше розглядається не як окреме явище, а як модифікована форма традиційного булінгу, перенесена у віртуальне середовище.

Особливої уваги проблема кібербулінгу потребує у контексті старшого підліткового віку, який характеризується інтенсивним формуванням ідентичності, моральних цінностей та соціальних орієнтирів. Негативний досвід міжособистісної взаємодії в цей період може мати тривалі психологічні та соціальні наслідки.

Метою тез є теоретичний аналіз кібербулінгу як трансформації традиційного булінгу та визначення особливостей його прояву у середовищі старших підлітків.

Традиційний булінг: сутність і ключові характеристики. У наукових дослідженнях булінг визначається як систематична агресивна поведінка, спрямована на завдання шкоди іншій людині за умов наявності дисбалансу сил між агресором і жертвою. Класичними ознаками булінгу є умисність дій, повторюваність та нерівність соціальних позицій учасників взаємодії.

Традиційний булінг зазвичай реалізується у межах реального соціального простору, зокрема в освітньому середовищі, та може набувати фізичної, вербальної або соціальної форм. Значну роль у його поширенні відіграє групова динаміка, у якій спостерігачі часто займають пасивну позицію, тим самим опосередковано підтримуючи агресора.

Кібербулінг як трансформація агресивної поведінки. Кібербулінг є формою психологічного насильства, що здійснюється з використанням цифрових технологій: соціальних мереж, месенджерів, онлайн-платформ. Його специфіка полягає в анонімності агресора, широкій публічності та потенційній безперервності негативного впливу.

На відміну від традиційного булінгу, кібербулінг не має чітких просторово-часових меж. Агресивні повідомлення або матеріали можуть поширюватися

необмежену кількість разів, що посилює травматичний ефект для жертви та ускладнює процес подолання негативного досвіду.

Порівняльний аналіз булінгу і кібербулінгу. Порівняльний аналіз традиційного булінгу та кібербулінгу дозволяє виокремити їхні спільні та відмінні риси. Обидві форми ґрунтуються на асиметрії сил, умисності та прагненні домінування. Водночас кібербулінг характеризується вищим рівнем анонімності, ширшим колом спостерігачів та складністю зовнішнього контролю.

Особливу роль у кібербулінгу відіграють спостерігачі, які через лайки, репости або коментарі можуть підсилювати агресивний вплив. Це зумовлює зниження рівня моральної відповідальності та ускладнює усвідомлення наслідків власних дій.

Особливості прояву кібербулінгу у старшому підлітковому віці. Старший підлітковий вік є сенситивним періодом для формування самосвідомості, моральних переконань та соціальної відповідальності. У цьому контексті кібербулінг має особливо деструктивний вплив, оскільки спрямований не лише на поведінку, а й на особистісну ідентичність підлітка.

Наслідками кібербулінгу можуть бути зниження самооцінки, тривожність, депресивні стани, соціальна ізоляція. З педагогічної точки зору, такі прояви ускладнюють процес формування досвіду моральної поведінки та перешкоджають розвитку емпатії й відповідальності.

Психолого-педагогічні висновки. Розгляд кібербулінгу як трансформації традиційного булінгу зумовлює необхідність комплексного підходу до його профілактики. Важливими напрямками роботи є розвиток цифрової етики, формування навичок критичного мислення, емпатії та моральної рефлексії у старших підлітків.

Освітнє середовище має сприяти створенню безпечного простору як у реальному, так і у віртуальному вимірі, забезпечуючи умови для відповідальної та морально зумовленої взаємодії.

Висновки. Кібербулінг є сучасною формою прояву булінгу, що виникає внаслідок трансформації агресивної поведінки у цифровому середовищі. Його поширення у старшому підлітковому віці має значні психологічні та моральні наслідки, що актуалізує потребу у цілеспрямованій психолого-педагогічній профілактиці та подальших наукових дослідженнях.

Список використаних джерел

1. М'ясищев В. Н. Психологія особистості. – К.: Либідь, 2010. – 320 с.
2. Olweus D. Bullying at School: What We Know and What We Can Do. – Oxford: Blackwell, 1993. – 140 с.
3. Smith P. K. Understanding School Bullying. – London: Sage, 2014. – 256 с.
4. Kowalski R. M., Limber S. P., Agatston P. W. Cyberbullying: Bullying in the Digital Age. – Oxford: Wiley-Blackwell, 2012. – 232 с.
5. Hinduja S., Patchin J. W. Bullying Beyond the Schoolyard. – Thousand Oaks: Sage, 2015. – 240 с.
6. Гульбс О., Ворона О. Теоретико-методологічний аналіз стану дослідженості проблеми психічного захисту особистості // Психологічний журнал. – 2024. – №12. – С. 8–18.

7. Craig W., Pepler D. Understanding Bullying: From Research to Practice. – Toronto: Canadian Press, 2007. – 198 с.
8. Bauman S. Cyberbullying: What Counselors Need to Know. – Alexandria: ACA, 2011. – 176 с.
9. Slonje R., Smith P. K. Cyberbullying: Another main type of bullying? // Scandinavian Journal of Psychology. – 2008. – Vol. 49. – С. 147–154.
10. Tokunaga R. Following you home from school: A critical review of cyberbullying research // Computers in Human Behavior. – 2010. – Vol. 26. – С. 277–287.
11. Livingstone S., Smith P. K. Annual research review: Harms experienced by child users of online and mobile technologies // Journal of Child Psychology and Psychiatry. – 2014. – Vol. 55(6). – С. 635–654.
12. Patchin J. W., Hinduja S. Cyberbullying prevention and response // Routledge Handbook of Cyberpsychology. – London, 2017. – С. 311–326.
13. Шевченко О. М. Психологічні аспекти агресивної поведінки підлітків. – К.: Академвидав, 2016. – 214 с.
14. Савчин М. В. Вікова психологія. – Львів: Світ, 2018. – 400 с.
15. Карамушка Л. М. Психологія конфлікту. – К.: Либідь, 2019. – 296 с.
16. Bandura A. Social Learning Theory. – Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1977. – 247 с.
17. Erikson E. Identity: Youth and Crisis. – New York: Norton, 1968. – 336 с.
18. UNESCO. Tackling Cyberbullying in Schools [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unesco.org> (дата звернення: 05.01.2025).
19. UNICEF. Cyberbullying: What is it and how to stop it [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unicef.org> (дата звернення: 05.01.2025)

DOI 10.70286/ISU-24.12.2025.016

EFFECTIVENESS OF INTEGRATING INDUSTRIAL STANDARDS INTO HARDWARE MANICURE TRAINING PROGRAMS

Chyzykova Luiza

Specialist (Finance and Credit),

Owner LC Nail Salon

<https://orcid.org/0009-0003-3707-8768>

The beauty industry undergoes a continuous process of rapid technological advancement, tool innovation, and evolving professional training requirements. As a high-tech and safe procedure, hardware manicure necessitates not only a technician's practical proficiency but also an extensive understanding of anatomy and physiology, sanitary and hygienic standards, and equipment operation protocols. Industrial standards and hardware manicure curricula are equally critical. The nail service sector,